

Joachim Grieg
Bergen

748 b
27

17de Mars 1928.

Herr 3die Borgermester Einar Olsen,
her.

Tak for Deres telefonbesked idag om at Deres opnavnelse som exekutor for Edvard Griegs testamente er i orden. Det glar baade Mowinckel og mig meget.

Naar jeg for De tiltror i korthet gjerne vil nevne litt om testamentet og fondet for Dem, er grunden den at der efter Edvard Griegs död er opstaet en vanskelighet mellem Harmoniens styre og exekutorerne, en vanskelighet efter mit skjön av ringe betydning, men som vi ikke har kunnet faa Herr Schak Bull til at ordne.

Det gjalder forandringer i teksten av testamentet.

For at gjöre saken klar for Dem, er det nödvendig at fortelle litt om fondets dannelse under Edvard og Nina Griegs testamente. Jeg skal som sagt söke at fatte mig i störst mulig korthet.

Edvard Grieg, som i 2 säsoner hadde været Harmoniens Dirigent og under dette hadde et svært arbeide, var blit besjælet av den tanke, at der burde gjöres noget for at tilveiebringe et godt orkester i vor by. Dengang -det var vel i 80/90 aarene,- var der jo bare nogen ganske faa meget middelmaadige kunstnere i teatret; Harmonien hadde saa at si ikke noget eget orkester. Dette fik den da heller ikke senere fremgjennem aarene, idet den bare hadde teaterorkestret at lite paa.

For at ildne publikums begeistring og samle penge til saken foranstaltet Edvard Grieg under utstillingen i 1898 den store musikfest, den förste musikfest i Norge, og gjennomförte den med

det store Amsterdamorkester paa ca. 70 mand, med norske komponister som meddirigenter. Den nærmeste følge av festen, som i enhver henseende var overordentlig vellykket, var at der, foruten anstengelsen for at bringe liv i Harmonien, ogsaa under C.B. Bugges auspicier blev dannet et musikselskap "Musikforeningen", et økonomisk helt uforvarlig foretagende, som holdt paa at sætte hele vort musikliv overstyr.

Harmonien arbeidet videre med teatrets kræfter under Danning som Dirigent, medens Bugges orkester, som hadde udmerkede kræfter, arbeidet under den ogsaa ret dygtige dirigent Schöler. Foruten teatrets kræfter søkte Harmonien støtte av de forhaandenværende kafémusikere. De erindrer kanske Pathekapellet, flinke tyskere som medvirket et par aar, men som maatte fly landet, da ölretten blev tat fra Grand kafé.

Harmoniøns ærgjerrighet gik selv hos Grieg dengang ikke længere end til at opføre 4 aarlige koncerter, men Grieg krævet for dette et antal av 45 mand.

Han var i de aar i uvissheet om, hvad han skulde gjøre med sine penge - som var anslaaet til ca. $\frac{1}{2}$ million kroner. Han tænkte nærmest paa at efterlade dem som stipendier for Norske, særlig Bergenske skapende musikere. Han hadde endog et testamente færdig i den retning.

Imidlertid henvendte han sig til mig i et brev skrevet i Oslo i de første dage av Februar 1906. Han spurte mig i dette brev om raad med hensyn til anvendelsen av pengene til nytte for Bergens musikliv. Jeg svarte ham i et meget utförlig brev av 10de Februar 1906, som De kanske i sin tid vil faa tid og interesse av at læse, sammen med utkast til statutter. *av 17de Mars bilag Y.*

Mit raad gik ut paa, at han med teatrets musikere som basis for den musikalske stamme skulde danne et harmoniorkester i Bergen. At fondet skulde anvendes til stadig ökning av musikere i teatrets orkester, saaledes at dette altid kunde danne en fast stamme for Harmonien. At teatret til gjengjæld gratis skulde stille til disposition lokale for Harmoniens orkester og korpröver, samt at der i det nye teater för säsonens begyndelse skulde reserveres Harmonien gratis lokale paa bestemte aftener til avholdelse av dens orkester og korkonserter. Likeledes at koncerterne skulde afholdes i teatret. Dette var særlig baseret paa at træ ikraft, naar det nye teater engang blev færdig.

Fondets renter skulde da fordeles saaledes at Harmonien fik 3/5dele og teatret 2/5dele av hvad det maatte utbringe.

Endvidere fölgende bestemmelse :

- " For at lette Harmonien adgang til de bedste orkesterkræfter skal
- " man anmode Bergens kommune om ved utdeling av koncessioner til
- " kafémusik at stille som betingelse at kaféværtene forpligter sine
- " musikere til mot almindelig gjældende betaling at medvirke i
- " Harmoniens orkester og korkonserter med dertil hörende pröver".

Det er disse bestemmelser som ikke kan og den hele tid ikke har kunnet overholdes.

For det förste var tanken dengang som ovenfor nævnt meget mere beskeden. Man tænkte paa 4 koncerter pr säson, ikke paa det som det efterhaanden er vokset til. Man kunde overhovedet dengang ikke tænke sig en saadan udvikling som senere har fundet sted under de extraordinære forhold som krigen medförte, og den store offervilje som fulgte baade offentlig og privat til at skaffe penge til opretholdelse av Harmonien langt utover det belöp som Edvard Grieg i sin dristigste

tanker dengang kunde vente. Med andre ord Harmonien er blit en ganske anden og større institution end den Grieg forestillede sig da han fattet sine bestemmelser om fondet. Det er jo indlysende at Harmoniens arbeide, som det nu ligger an, ikke kan foregaa i teatret. Den har jo forövrig siden faaet sit eget lokale.

Dertil kommer at Den nationale scene for at opfylde sin del av saken og skaffe saa mange musikere tilveie som mulig, kom til at overanstrenge sin ökonomi, saaledes at det, særlig numærisk, har maattet ta rev i seilene.

Imidlertid hadde teatret gjort sit, og medvirker jo den dag idag, idet det er ganske umulig for Harmonien at opretholde sit arbeide uten teaterorkestrets medvirken, selv om det nu ikke er saa stort som 18 mand, som man dengang hadde tænkt sig.

Alle disse uforutseede begivenheter har imidlertid foranlediget at ordlyden av testamentet, forsaavidt bestemmelserne om fondet angaar, ikke længer passer.

Av denne grund henvendte vi os til Harmoniens styre for at faa en ordning paa det, men mödte uvilje fra Herr Shak Bulls side uagtet fru Nina Grieg, som det vil sees av vor skrivelse ^{av 6te Jan} til kirkedepartementet ~~den~~ 18de Januar 1919, sluttet sig til os.

Chr. Michelsen paatok sig dengang at ta op saken med Shak Bull. Men da han mere laa for statsomveltninger end for ordning av orkesterforholdene, blev saken forsömt, saaledes at der ikke var gjort noget, da han saa pludselig gik bort.

Naar jeg nu tar saken op med Dem er grunden den, at jeg vilde finde det meget önskelig om den var kommet iorden för jeg gaar bort.

Testamentet indeholder nemlig bl.a. den uttalelse om mig personlig :

" Vi uttaler ønsket om at Konsul Joachim Grieg, som kjender forut-
" sætningen for fondets tilblivelse, om han dertil maatte være villig,
" blir indvalgt i Harmoniens bestyrelse."

Hensigten med denne tilföielse var jo at jeg blandt andet skulde forklare de omstændigheter som hadde ledet til at ogsaa teatret skulde være delagtig i fondet. Det var Edvard Griegs eget derom uttalte ønske som ledet til denne ordning, som jeg forövrig fandt helt naturlig, idet Harmoniens virke ikke kunde tænkes uten medvirken fra teatrets side. Der blev da ogsaa fra min side, særlig efter at Heide var kommet til, fört en sver kamp for at faa teaterorkestret foröket, en kamp, der som ovenfor nævnt ledet til at vi tilslut tok os vand over hovedet, hvad der vil fremgaa av fölgende tal over orkesterutgifterne gjennem aarene :

1907 : Kr.9.017.84

1913 : 20.000.-

1916 : 35.000.-

1918 : 55.000.-

1921 : 78.000.-

1926 : 75.000.-

som er tilstrækkelig til at vise teatrets medvirken gjennem aarene. Men det maa jo erindres at der ¹⁹⁰⁹ først sker overflytning fra det gamle til det nye teater, og dernæst de vældig forökede utgifter under krigen.

Mit vidnesbyrd burde jo ha en viss vekt i denne sak, og det forekommer mig urimelig av Shak Bull at fastholde sin mening, saameget mere som han faktisk har akcepteret forholdet og hvert aar fordeler pengene saaledes som Edvard Grieg har bestemt.

Jeg kan her tilföie at paa min foranstaltning blev fondet som dreiet sig om ca. Kr.45.000 ¹⁹¹⁷ for ^{Sen gang} ~~negen~~ aar siden fylldt til Kr.100.000.- ved at Fru Nina Grieg og jeg skjænknet resten av pengene,

for at faa saken igang.

Naar De nu har været saa snil at se paa disse ting, det har jo ingen braahast, tillikemed de dokumenter som tilhører denne sak, kunde vi kanske tale sammen, og derefter kanske ha et tremandsmöte mellem Shak Bull Dem og mig for at faa saken ordnet.

Deres ærbödige

(1g) Joachim Grieg

Indlæg :

1. Kopi av gjensidig testamente av 19de November 1906. Originalen er deponeret i Joachim Griegs navn i Bergens Kreditbank.
2. Brev fra Joachim Grieg til Edvard Grieg av 10/2 1906. *avskrift*
3. Brev fra Edvard Grieg til Joachim Grieg av 10/3 1906
4. Brev fra Joachim Grieg til Edvard Grieg (indeholder bl.a. utkast til statutter) av 17/3 1906. *avskrift*
5. Brev fra Joachim Grieg til Chr. Michelsen og Mowinckel av 18/10 1918
6. Brev til kirke departementet fra Exekutorene av 6/1 1919 med fru Griegs paategning av 13de samme maaned.
7. Kopi av statutterne av 5/3 1907 med paategning av fru Nina Grieg av 13de September s.å.
8. Brev fra Advokat Stang-Lund til kirke departementet av 11/8 1920 med oversendelse av skrivelser senest til Legatinspektionen i Bergen av 11/9 1920
9. Shak Bulls forslag til uttalelse
10. Joachim Griegs forslag til uttalelse
11. Bemerkninger fra Shak Bull
12. Svar fra Exekutorene av 12/11 1920
13. Bemerkninger fra Shak Bull 16/11 1920
14. Brev fra Joachim Grieg til Chr. Michelsen 24/11 1920.
15. Brev fra Exekutorene til Bestyrelsen av Fondet.
16. Bemerkninger fra Shak Bull December 1920
17. Skrivelse fra Shak Bull til Harmoniens Styre 15/12 1920
18. Bemerkninger fra Exekutorene 16/12 1920.